

Pilaitės poezijos maratono atkarpoje „ŽARSTO RUDENĖLIS VĖL LAPUS ANT TAKO“ – Laura Bojarskytė

Laura Bojarskytė – pilaitiškė, daugelio mūsų poezijos švenčių dalyvė ir jai skirtų rinkinių bendraautorė, tik baigė bakalauro studijas ir sėkmingai darbuojasi rinkodaros srityje. Rudeniškoje K. Donelaičio 300-osioms gimimo metinėms skirtoje maratono atkarpoje pasirodo su miniatiūromis. Kokios jos, – galite patys susipažinti:

Kaip žinoti, kad tai tas žmogus

Pirmiausia gimdavo vaizdas. Lėtai užmerkdamo akių vokus ir matydavo save su lagaminu, kuriame siurrealistiškai tilpo visi daiktai, įžengiančią į vis kitą erdvę. Baltą kambarį keitė vynuogėmis apaugęs balkonas mediniais, kiek apsilupusiais turėklais, tada sapnavo mėlynas kambario sienas su vieniša vos nuo žemės pakilusia lova. O dabar galvoje matė žalias langines, spausdinimo mašinėlę, mažoje erdvėje skleidžiančią dūlų garsą, atsimušantį į beveik perregimas sienas, ir virtuvę, kurioje nenoromis rūksta dūmai. Daiktų lagamine turėjo tiek, kad galėtų bet kada išvykti – juk pakanka ir širdies rakandų. Tada matė save iškraunančią lagaminą ir dėliojančią prieskonius į sieninę rankų darbo lentyną – ciberžolė, šafranas, kardamonas ir muskatas – jų taip trūko gyvenimui.

„Man nepatinka, kad tu nustojai rašyti“.

Kaip ji užsidirbo gyvenimui? Kas dvi savaites keičiamas darbas ir nagų lakas – jos pragyvenimo deguonis buvo pokyčiai. Pagal idėją, čia tiktų ir kas dvi savaites keičiamas vyras. Visgi ši mintis jau beveik metus gulėjo toje pačioje saugioje lentynoje, klibančioje tik ieškant ar perstumdant (atostogų paieškoms niekas neduoda, tad procesas linkęs trūkčiodamas užtrukti ir išsitiesti laike).

„Kaip tu mane nervini“, – suraukė nosį ir pabučiavo jį.

Jų namuose pirma buvo vakarienė, antra gitara, tačiau ji nesijautė esanti trečia. Nematė, bet girdėjo, kaip virtuvėje užpilama juoda arbata ir kaip pažįstamai šnara knygos puslapiai. Plačiai atidariusi langines, klausėsi gyvenimo, vis greitėjančių dienų dūzgesio ir mėgino *stop motion* technika akimis pristabdyti tekančią vaizdą. Pokyčius mėgo, bet ne žemėjančios temperatūros atžvilgiu kintančius metų laikus. Kampe jau stovėjo iškrautas lagaminas, patogi lova ir dar patogesni pečiai. Vietoj pagalvės.

„Kada dviejų žmonių pasauliai nustoja kalbėtis?“, – klausė, antrame plane mąstydamą, kuriam laikui lagaminas tebus naudojamas kaip laikraščių staliukas, iki vėl iškeliaus.

Vakarais ji užkamšydavo skyles vyno kamščiais, išskarpomis iš laikraščių, senais jaukais džinsais, kavos tirščiais, bet ryte pro žalias langines vėl gėrė į save žydraį, degimą palaikantį deguonį. Biblijiškai tariant, kėlėsi naujam gyvenimui.

„Kaip žinoti, kad tai tas žmogus?“, – paklausė jo.

„Nėra to vienintelio. Yra tas, su kuriuo tu pasirenki **norėti būti**.“

Myli taip pat

Žmogus myli taip pat – nesvarbu, ar Šekspyro, ar Alisos laikais.

Antanas Jasenka

Sėdėdama saulės išblukintoje visai nevilnietiškoje Literatų gatvėje, jautėsi tarsi po Granausko klevu. Įdėmiai, netgi akiplėšiškai stebėjo istorijas išraižytas praeivių akyse, prisimindama, kaip anksčiau mėgdavo kalbinti nepažįstamuosius – kas gali būti įdomiau už gyvenimą? Rytinis nusivylimas, neatsakytas laiškas, pamestas paskutinis litas, pasiklydęs katinas – maišydama kavą, mintyse dėliojo mozaiką iš paniurusių veidų su trimis vienatvės raukšlėmis kaktoje. Prisiminė spalvotų ir pilkų varnų metaforą. Nors ir ne patys patraukliausi paukščiai, jie puikiai, kaip senosios animacijos multikas, iliustravo, kodėl ji taip ilgai buvo izoliavusi save vyšnių žydėjime. Atsiribojo, piešdama mintyse karikatūrišką ir spalvotą vaizdą be butaforinės kasdienybės ir buities. Užsikimšdavo ausis ir prieš pietų pertraukos pokalbius apie nieką ir, baksnodama lėkštėje paskutinį salotos lapą, mąstė, kaip jautėsi Freudas tą rytą, kai pabudo iš savo sapno pakeitusio istoriją.

„O vis dėlto kaip smagu prirašyti sąsiuvinio paraštes ar paišyti ant popierinio puoduko – braižyti schemas, strėles ir žmonių likimus, susidedančius iš begalės pasirinkimų būti“, – galvojo, vis dar maišydama kavą, kurios aromatas žadino praeivius nuo Senamiesčio skliautų iki Naujamiesčio geležinkelių.

Suskaičiavo jo eilėraščius – keturi, bet ar įmanoma juos pamatuoti SI sistemos vienetais? Buvo pamiršusi, kodėl jam taip patinka poezija, kurią jis vadino kūryba sau, parodančią, kiek daug reiškia pašamonė ir kontekstas. Ar jūdviejų kontekstai sutapo? Praeivis, tarsi linkėdamas gardžios kavos, nerangiai linktelėjo, ji atsakė tuo pačiu – šypsena, kuri turi savybę daugintis epidemiškai, jei jos prigimtis nuoširdi. „Žmogus myli taip pat, – kartojo sau, – tik ėmęs sverti jausmą žodžių svarstyklėmis, jis neretai mato apvalų nulį“.

Sekundę sudvejojusi šaukštelį iš kavos padėjo ne ant baltos lininės staltiesės, bet ant savojo juodraščio. Nenorėjo, jog tylų Literatų gatvės jaukumą sudrumstų skalbimo mašinos garsai, kaip Granausko traktorius, sudrumstęs gyvenimą po klevu.

Baltoje kino juostoje

Auštanti arbata arba rytas. Praeidama pro veidrodį užsimerkė. Lengvai, pirštų galiukais, tarsi bijodama pažadinti patogią tylą, ji tipeno pasiimti šokolado, kuris kartais gelbėjo nuo cinizmo. Vartė rankose pienišką jo plytelę, klausdama savęs, kas išgelbės nuo minčių. Į blyškias kambario sienas atsimušęs jos alsavimas grįždavo su visa dėmėta praeities našta ir šilkais apsikarsčiusia ateities dvejone. Mąstė, kaip būtų lengva pasirinkti šokoladą, jei be juodo ir pieniško nebūtų visų kitų, gardintų karamele, migdolais ar vyšniomis. Vargu, ar būtų skaniau, bet negalėjo paneigti – kur kas lengviau.

Vanduo iš čiaupo putodamas riedėjo porcelianinio puodelio kraštais, ji neskubėjo. Beužmiegantis kūnas diktavo ramų ryto ritmą, tačiau nė nemanančios užsnūsti mintys išsiderinusiais instrumentais grojo maršą jos galvoje. Uosdama vazoje dūstančių alyvų kvapą akimirkai susimąstė, kokį maršą norėtų girdėti savo vestuvių dieną (o galbūt laidotuvių). Pageltęs kalendorius skaičiavo likusias trisdešimt tūkstančių dienų, kol ji gyveno baltoje kino juostoje. Iš trupinių, atskirų dėlionių detalių, iš dulkių. Akys užkliuvo už krūvos saulės išblukintų rankraščių ir juodraščių, kuriuose už rankų susikabinusios šoko vaizduotė ir realybė. Gal sapnavo?

Ją vis dažniau lankė košmarai (košmarai jie buvo ne dėl to, jog baugūs, o todėl, kad spalvoti ir ryškūs – sapnuose juk nebūna spalvų). Jų vardų ji neprisiminė, tik pabUSDavo ant drėgnos pagalvės. Vis dėlto vienas vaizdas jos vadinamuose košmaruose būdavo ryškus. Mėlynas kambarys su į miglą pravertu langu, ne Vilnius (greičiausiai kokia mažos senojo žemyno šalies sostinė su keturiais metų laikais ir pilkomis duobėtomis gatvėmis, o gal, atvirkščiai, mažas ir senas, dienomis miegantis miestelis, kur mažuose kiemuose vynuogių žydėjime nepažįstama kalba žaidžia vaikai). Jauki tuštuma - nėra nei vieno nereikalingo daikto, tik lova, o iš virtuvės sklinda neskubiai paruošto žalio maisto kvapas. Balkone į pasaulį, ten, atsirėmus į medinius saulės išdžiovintus turėklus, rašo ji. Savęs sapne nemato, bet jaučia tokią senovę ir vašku kvepiančią ramybę ir girdi muziką. Veikiausiai, tai jo gitaros muzika, susipynusi su miesto pakraščių šurmuliu ir sklaidomų knygų puslapių keliamu šnabždesiu. Nors savęs ir nemato, bet jaučia kaip ant pečių gula alyvų aliejumi maitinamos garbanos, kūną gaubia nerūpestingai prasegti marškiniai. Nuogos kojos ir jokių kvepalų. Dviratis prie durų ir laimė namuose, kur įkvėpimas ateina ne dėl to, kad reikia, o dėl to, kad lengva jį pasiimti iš dienos. Ant stalo gyvos baltos gėlės, jokio melo ir dirbtinumo. Jokios politikos ir gatvė be pavadinimo.

Ir nebežinojo, kuris iš tų vaizdų buvo sapnas. Nejaudė ne kūno-Aš, o moralės-, refleksijos-, suvokimo-Aš, auštantį rytą gyvendama baltoje kino juostoje.

Kiek atėmus tave lieka manęs?

Šiąnakt sapnavau tave. Ir pabudusi, lyjant lietui, galėjau tų, kurie širyt neturėjo skėčio. Neilgai trukusi palikau savo vienišą lovą, antklodėje ši rytą nežaidė saulės spinduliu vejami šešėliai. Pabudau, bet sapnuoti nenustojau. Nereikėjo užsimerkti ir įjungti vaizduotę tam, kad jausčiau tave. Kaip ir kaskart atsisėdus prie rašymo mašinėlės ir stojus tylos minutei su savimi ir akistatai su apdulkėjusiais pažadais rašyti, už nugaros jaučiau tavo kvėpavimą į nuogą petį.

„Aš noriu, kad prie manęs galėtum daryti bet ką“, – pasakė jis.

Nelygiuodama paraščiau, uždaviau popieriui vieną vienintelį neišvengiamą klausimą. Kiek atėmus tave lieka manęs? Aš galėjau atskirti, kur prasideda ir baigiasi tavo ir mano kasdienybė, kur yra tavo ir mano namų slenkstis, galėjau atskirti tavo antklodę nuo savosios. O kur pasibaigus tau prasidėjau aš?

„Tu esi mano geriausia draugė“, – pasakė jis tamsoje. Buvo atsimerkęs.

Aš rinkausi skaityti pasakas, nes jos kvėpėjo svajonėmis. Tokias, kurios neturėjo autoriaus, o buvo perpasakojamos, perduodamos iš lūpų į širdį. Arba tas, kurias man piešdavo močiutė pagal savo statomus spektaklius, kurių nė vieno taip ir nemačiau.

„Man nusibodo pastovumas“, – tariau.

„O kaip kitaip tu įsivaizduoji gyvenimą?“, – klausė jis.

Pasakos man, skirtingai negu daugumai, nesiasocijavo su vaikais, kurie nebuvo mano planas, o tik tolima svajonė. Jose rasdavau save. Nemėgau pasakų pabaigos moralo, tad jų iki galo ir neskaitydavau. Ir vis dėlto man buvo įdomu, kokia bus mūsų pabaiga. Apie ją nenorėjau sapnuoti, svajoti, įsivaizduoti, nenorėjau apie ją galvoti. Nubraukusi nuo pažadų dulkes, norėjau patirti. Nebijoti prie tavęs, su tavimi, prieš tave daryti bet ką ir viską.

„Tu ir aš esame bevardžiai mūsų pasakos autoriai. Bet kodėl to negana?“, – klausiau kylant mano lėktuvui.

Ateik nekviestas

Vidury baltos dienos jaučiu tavo artėjimą. Nosį kutena pažįstamas kvapas, atmerkia akis ir imu norėti. Skanesnis tampa vanduo ir gatvės nusidažo šviesesne pilkuma. Mintyse tapau tavo portretą ir prisimenu mudviejų pasivaikščiojimus tyloje, bręstančių žiedų atodūsiuose ir tolstančiuose, sunkiuose debesų šešėliuose. Prisimenu rausvą vaizdą, stebint tave pro zenito objektyvą vėlyvą sekmadienio popietę. Nes tik tu turi tiek žavesio, kuris pažadina anksčiau nei įprasta ir išvilioja į bundantį miestą. Ne, aš dar neišmokau tavęs prijaukinti. Ir vis dar nedrįstu tavęs paprašyti ateiti anksčiau, pasilikti ilgiau ar nepaleisti mano rankos per lietu. Tu per daug nenuspėjamas savo amžiui. Juk pažįstami esame jau taip seniai, o tu vis kitoks. Su savo kvapniais rytais ir gebėjimu pažadinti mane iš ilgo žiemos miego. Ateik, mano Pavasari, ir pabūk. Ilgiau, greičiau, labiau.

Atėjo. Kviestas laiškais ir mintimis. Nostalgiškas, užsispyręs, vilioklis, nenusakomo amžiaus romantikas ir tylių, vėsių naktų paslapčių saugotojas. Ilgai lauktas ir laikinas, bet netelpantis delne. Nepažabojamas vyras. Riteris ginkluotas žiedais. Pavasaris.